

עו"ד גיל נדל

סחר בין-לאומי: מדוע חשוב לתעד דברים בכתב?

לייבוא ללא תשלום בעסקת קונסיגנציה, באופן שהיבואן ישלם רק לאחר שייוצר הפרש בין התמורה שתתקבל לבין ההוצאות הכרוכות בעסקה, לרבות תשלומי המכס. היבואן טען, כי מאחר שהעסקה הסתיימה בהפסד, הספק לא היה זכאי לתשלום.

סיכום ביניים: בין הצדדים התקיימה מחלוקת עובדתית חזיתית על שאלת תנאי ההתקשרות החדשה, ובית המשפט נדרש להכריע בשאלה זאת.

ספק הדין

בית המשפט קיבל את גרסת היבואן. בית המשפט הגיע למסקנה, הן בגלל חומר הראיות שהיה לפניו והן מההיגיון הכלכלי: אין חולק, שתנאי התשלום בעסקה המקורית היו CASH AGAINST DOCUMENT, ואילו בפועל, המטען שוחרר בהסכמה וללא תמורה. בית המשפט קבע, כי ניתן להסביר שינוי דרסטי זה בתנאי התשלום, רק לאור השינוי הכולל של העסקה - מעסקת מכר רגילה לעסקת קונסיגנציה.

בית המשפט נעזר בעובדה נוספת - שגם לאחר שהמטען שוחרר עבור היבואן, הספק לא פעל, כדי לקבל כל אמצעי תשלום שהוא, או התחייבות, ואף לא שלח נציג, כדי שיבחן את הנזק שנגרם לסחורה. גם התנהגות זאת מטה את הכף לטובת גרסתו של היבואן.

בית המשפט קבע, כי מאחר שהתביעה הייתה אך ורק לקבלת תשלום על-פי העסקה המקורית, ולא לקבלת תשלום חלופי כלשהו, אין מנוס מדחיית התביעה לחלוטין.

פרשנות

ניתן לראות את החשיבות הרבה, שצריך להיות תיעוד, כגון: שיחות, מכתבים, הודעות וכו', כאשר משתבשת עסקה. שכן, ברגע ששינויים מתרחשים בעסקה

אחת מן העצות השכיחות ביותר היא להקפיד לתעד בכתב הסכמים, הבנות, דרישות וכו'. בחרנו עבורכם שלושה פסקי דין בתחומים הקשורים לסחר הבין-לאומי, והמדגימים את חשיבות הדבר.

א. הסתככות של עסקה בין-לאומית

למכירת טובין

סיפור המקרה

יבואן ישראלי הזמין משלוח ערמוניים טריים מספק זר. המטען הוזמן בתנאי F.O.B איזמיר, והתשלום היה בתנאי CASH AGAINST DOCUMENTS. המטען הועמס באיזמיר, והוצא שטר מטען נקי לפקודת הנשגר - בנק אינווסטק, באופן שהיבואן היה אמור לשלם לבנק ובתמורה, הבנק היה מסב את השטר לפקודתו.

המטען הגיע לנמל חיפה ללא שטר המטען, והספק החליט לשלוח את שטר המטען המקורי באמצעות דואר שליחים. בעקבות אי-הידיעה, כמה זמן דרוש לשטר המטען כדי להגיע בדואר, ולאור העובדה, כי מדובר היה במטען מתכלה, אשר כל עיכוב בשחרורו גורם לו נזקים, נוהל משא-ומתן בין הצדדים ובסופו סוכם לאפשר ליבואן לקבל את הבעלות על המטען ואת החזקה בו ללא שטר המטען המקורי, ובלי שהיבואן ישלם עבור הסחורה לפני שחרורה. בהמשך, היבואן סירב לשלם עבור הסחורה, והספק הגיש תביעה כספית כנגדו.

הספק טען, כי הסחורה שוחררה לידי היבואן מתוך אמון, והיבואן לא שילם תמורתה. מנגד, היבואן טען, כי הוא הודיע לספק על ביטול העסקה, מאחר שהסחורה התקלקלה, ככל הנראה, עקב השהות בתנאי חום במכולה, ולאור העיכוב בשחרור המטען, שנגרם כתוצאה מהעדר שטר מטען מקורי. בתגובה להודעה זאת על ביטול העסקה הודיע הספק (כך לטענת היבואן), כי הוא מוכן להעביר את המטען

ברגע ששינויים מתרחשים בעסקה המקורית, הרי אם אין תיעוד, קשה להוכיח, מה הם התנאים החדשים שהוסכם עליהם. במהלך עסקים, אנשים נוטים למצוא פתרונות ולהסכים על הסכמות, כדי לפתור את הבעיות שונות, ושוכחים שאחר-כך ייתכן שיהיה צריך ליישב סכסוך

[להלן - "יבואן הצמיגים"].

יבואן הצמיגים טען, כי עם תחילת ייבואם, בשנת 1995, הובטח לו שהוא ייהנה מפטור מוחלט מדמי השהיית מכולה. היבואן טען, כי הוא ביקש על כך אישור בכתב, אך נענה מטעם אלאוף, שלא מקובל לערוך הסכמים כאלה בכתב, והעניין הובן בעל-פה.

מאידך, אין חולק שבשטרי המטען שנמסרו ליבואן הצמיגים הוטבעה חותמת, הקובעת שהיבואן יהיה זכאי לתשעה ימי השהיה חופשיים [להלן - "ימים חופשיים"].

העניין התפוצץ בתחילת שנת 1998, כאשר אלאוף עיכבה 19 מכולות בגין חוב דמי השהיה בסך 45 אלף דולר.

בתקופת הביניים, בין השנים 1995-1998, התרחשו שני אירועים בעלי חשיבות לעניינו:

האירוע האחד, כאשר הגיע משלוח הצמיגים הראשון, יבואן הצמיגים נדרש לשלם דמי השהיה. היבואן פנה לאלאוף, הזכיר לה את הסיכום שסוכם בעל-פה, והחזיר בוטל.

האירוע השני - בחודש אוגוסט 1997 יבואן הצמיגים הסכים, לפני משורת הדין, לשלם דמי השהיית בסך 9,130 ש"ח, בתנאי שהדבר יהווה סגירת חובות. חוץ משני האירועים לעיל, יבואן הצמיגים לא נדרש לשלם דמי השהיה, ולא נטען כלפיו שהוא חייב בתשלום דמי השהיה.

אלאוף (וליתר דיוק - "המוביל אטלנטיקה") תבעה את יבואן הצמיגים בגין חוב דמי השהיה. אלאוף טענה, כי מעולם לא הוסכם על פטור מוחלט מדמי השהיה, וכל שהוסכם הוא שיבואן הצמיגים, בהיותו לקוח גדול, ייהנה מ-30 ימים חופשיים. יבואן הצמיגים טען מנגד, שהפטור המוחלט מדמי השהיה היווה תנאי עיקרי בהתקשרותו עם אלאוף, ואילמלא כן לא היה עובד עימה.

בית המשפט קיבל את עמדת אלאוף, ולהלן עיקרי הנימוקים.

ראשית, בית המשפט נאחז בכך, ששטר המטען ציין תשעה ימים חופשיים בלבד, וקבע כי אם היה מדובר בפטור מוחלט - על יבואן הצמיגים היה להסתייג בדרך כלשהי ממה שכתוב בשטר המטען, ולו רק לשם הזהירות.

שנית, בית המשפט התבסס על כך, שהיבואן הסכים לשלם בחודש אוגוסט 1997 עבור דמי השהיה, תוך שציין, שהתשלום יהווה את סגירת החוב. על כך בית המשפט העיר, שאם היה פטור מוחלט ליבואן - מדוע הוא "התנדב" לשלם את החוב? ועוד, אם היה פטור מוחלט ליבואן - מדוע הוא דאג לציין, שהתשלום יהווה סגירת חוב? הרי אם יש פטור - אין חוב.

שלישית, גרסת אלאוף נראתה הגיונית יותר לבית

המקורית, הרי אם אין תיעוד, קשה להוכיח, מה הם התנאים החדשים שהוסכם עליהם. במהלך עסקים, אנשים נוטים למצוא פתרונות ולהסכים על הסכמות, כדי לפתור את הבעיות שונתרו, ושוכחים שאחר-כך ייתכן שיהיה צריך ליישב סכסוך.

ת"א 8900/03, EGE KESTANCILIK נ' מאנקו יבואן מזון בע"מ.

ב. כישלון של שתי תביעות לדמי השהיית מכולה

פסק הדין בעניין תובלה משולבת

סיפור המקרה

יבואנית הזמינה סחורה מספק באיטליה. הספק שלח את הסחורה באמצעות נציג המשלח הבין-לאומי באיטליה, והיבואנית שחררה את הסחורה בישראל. היבואנית לא החזירה את המכולה שבה הגיעה הסחורה, במשך מספר חודשים, ורק לאחר פניית המשלח בכתב אל היבואנית הושבה המכולה. המשלח תבע מן היבואנית את דמי השהיית המכולות.

פסק הדין

בית המשפט דחה את תביעת המשלח. בית המשפט בחן את היחסים החוזיים שבין הצדדים והגיע למסקנה, שבין המשלח ובין היבואנית לא נחתם חוזה כלשהו. בית המשפט מצא, כי המסמך היחיד, שקיים בעניין זה, הוא אודות התקשרות בין ספק הסחורה לנציג המשלח באיטליה, ומסמך זה לא כלל שום אזכור על עניין המכולה.

בית המשפט דחה את טענת המשלח, כי הוא הודיע בעל-פה ליבואנית אודות הצטברות דמי השהיה בגין המכולה, וקבע שהודעה שכזאת יש למסור בכתב, ולא בעל-פה.

בית המשפט קיבל את טענת היבואנית, שסברה שעלות המכולה היא חלק מן המשלוח ומדמי ההובלה, בגלל העלות הגבוהה של המשלוח (כ-60 אלף דולר) ושל ההובלה (כ-30 אלף ש"ח), לעומת השווי הנמוך יחסית של המכולה (כ-4,000 ש"ח). בעניין זה, בית המשפט נעזר בעובדת קיומם של משלוחים, שבהם המכולה היא חלק בלתי נפרד מהמשלוח, ואין צורך להשיבה.

בית המשפט היה מוכן, עקרונית, לקבל את טענת המשלח, כי קיים נוהג בין הצדדים לענף שיש להחזיר מכולות, וכי יש לשלם דמי השהיה, אולם נוהג כזה יש להוכיח - דבר שלא נעשה בעניינו.

ת"א 35000/03, תובלה משולבת שירותים בינלאומיים בע"מ נ' בינוי ופיתוח בע"מ.

פסק הדין בעניין אלאוף

חלק ראשון

חברת Atlantic S.p.A. Di Navigazione, שסוכנה בישראל הוא חברת אלאוף [להלן - "אלאוף"], הובילה מטענים רבים של צמיגי מישלין מאירופה לישראל, עבור "אשר חברה להפצת צמיגים בע"מ"

מאנטוורפן, וצים החזירה לה הצעה עם תנאי ההובלה בקשר לשתיה הובלות. שפיר חתמה על ההצעה, אך הוסיפה בה מספר הסתייגויות. בין היתר, היא ציינה, שההובלה מהמבורג תידון מאוחר יותר, ושלחה את ההצעה בפקס לצים ביום שישי אחר-הצהריים. ביום ראשון אחר-הצהריים, שפיר שלחה פקס נוסף לצים ובו אמרה, כי מאחר שצים לא אישרה את ההסתייגויות שהעלתה שפיר על ההצעה, היא מושכת את ידה מן העסקה. צים תבעה את שפיר בטענה, שנכרת ביניהן הסכם מחייב, ושפיר התנעה ממנו שלא כדין.

פסק הדין

בתחילה, בית המשפט דן בשאלה: האם מי שחתם בשם שפיר היה מוסמך לחתום מטעמה. בית המשפט קובע, שאותו אדם היה מוסמך, מאחר שכל שלבי המשא-ומתן מטעם שפיר בוצעו בניהולו, וכי הוא פעל כשלוח של שפיר.

לעניין השאלה: האם נכרת חוזה בין הצדדים, בית המשפט קובע, כי יש לבדוק - האם היה קיבול של החוזה מטעם צים, לפני ששפיר הודיעה על התנערותה מן העסקה?

בית המשפט קובע, כי גם אם נציג מטעם צים התקשר טלפונית עם שפיר, בעקבות קבלת ההערות של שפיר והגיע עימה להסכמה, דבר שלא הוכח, אין לפעולה כזו תוקף מחייב דיו. זאת, כיוון שמאחר שהמשא-ומתן בין הצדדים התנהל ברובו בכתב, באמצעות הפקס, הרי גם הקיבול היה צריך להיעשות בפקס.

בית המשפט הוסיף וקבע, שצים ממילא לא הוכיחה שנגרם לה נזק מביטול העסקה, ובעיקר מפני שמשרדיה סגורים בימי שבת וראשון. לכן היא לא יכלה, ממילא, בזמן הזה למצוא עסקה חדשה עם גורם אחר, אם הייתה יודעת בזמן על ביטול העסקה עם שפיר.

פרשנות

פסק-הדין מחזק את המסקנה, כי כדאי להקפיד לנהל משא-ומתן בכתב בלבד, ולא לסמוך על "סגירות טלפונית".

בשולי הדברים נעיר, כי במקרה כזה, שבו לצים לא הייתה אסמכתה לסגירת העסקה, עדיף היה לצים לתבוע את שפיר גם בגין ניהול משא-ומתן שלא בתום לב, ונראה שסיכוייה לזכות בעילה כזו היו גבוהים בהרבה. אמנם, סכום הפיצוי היה יכול להיות נמוך מאוד, אולם עדיפה ימית וזרחית בע"מ. ■

ת.א. 4762/00, צים חברת השיט הישראלית בע"מ נ' שפיר הנדסה ימית וזרחית בע"מ.

האמור לעיל מהווה סקירה כללית, ואינו מהווה חוות דעת משפטית. הכותב - עורך-דין העוסק בתחומים הבאים: דיני יבוא ויצוא, הסכמים בין-לאומיים, מסים והיטלים, והובלה ושילוח בין-לאומי. רשימות ומאמרים מפרי עטו של עו"ד גיל נדל, ניתן להוריד מאתר האינטרנט: www.nadel-law.co.il

המשפט. שכן, לא יעלה על הדעת, שהיבואן יוכל להחזיק במכולות, במשך תקופה בלתי מוגבלת של זמן, בעוד אלאוף נזקקת למכולות לצורך עסקיה.

פרשנות ביניים

א. יתרונו של הסדר כתוב, הוא שקל להוכיח אותו. צד הרוצה להסתייג מהסדר כתוב, בעקבות הבנה כלשהי בעל-פה, ייטיב לעשות, אם ידאג שיינתן ביטוי בכתב לאותה הסתייגות.
ב. הבלגה/שתיקה לאורך זמן כלפי פרקטיקה מסוימת עשויה להיחשב כהסכמה מאליה.

חלק שני

בכך לא תם הסיפור. מבחינת עניינית, אחרי שעמדת אלאוף התקבלה באופן שנקבע, כי היא לא נתנה פטור מוחלט מתשלום דמי השהיה, היה עליה להוכיח, מה הם הסכומים של דמי השהיה המגיעים לה.

אלאוף לא הצביעה על הוראת חוק כלשהי הקובעת, מה הם דמי השהיה. אלאוף גם לא הוכיחה, שהתקיים נוהג בינה לבין יבואן הצמיגים לשלם דמי השהיה בסכום מסוים (ובבתי המשפט יש להוכיח מהו הנוהג, ולא רק לטעון שקיים נוהג מסוים). מה שעשתה אלאוף הוא - להגיש מסמך, המציין תעריפים של דמי השהיה מכולות המגיעות מיעדים שונים בעולם, בהתחשב במספר ימי השהיה ובסוג המכולה.

בית המשפט לא קיבל את המסמך שהגישה אלאוף.

ראשית, אף אחד מאנשי יבואן הצמיגים לא היה חתום על המסמך.

שנית, אנשי אלאוף לא העידו, שהנתונים שהופיעו במסמך הם אכן נכונים. אחד מן העדים מטעם אלאוף העיד, שזהו תעריף השהיה המקובל על איגוד המשתמשים בהובלה הימית, אבל לא היה יכול לומר, האם התעריפים מתעדכנים וכו'.

בנסיבות אלה, בית המשפט דחה את התביעה של אלאוף, והיא לא קיבלה דבר.

פרשנות

ככלל, לא ניתן לחייב יבואן בתעריף דמי השהיה, אם היבואן לא אישר אותו. גם לא די בטענה של: "ככה מקובל לשלם". יש צורך להוכיח נוהג כזה באמצעות עדים, או באמצעות עד מומחה.
ושבו, הדרך המומלצת ביותר היא לדאוג לתיעוד בכתב.

ת.א. 55665/01, אטלנטיקה אס. פי. איי. די. נ' אשר חברה להפצת צמיגים בע"מ.

ג. דחיית תביעה לדמי הובלה

סיפור המקרה

בין חברת שפיר [להלן - "שפיר"] לבין חברת צים [להלן - "צים"] התנהל משא-ומתן ארוך לביצוע הובלות מאנטוורפן והובלה מהמבורג. בשלב מסוים שפיר העבירה לצים פירוט של המטען, שהיא מבקשת לשלוח

